

QEVERISJA E MIRË

QEVERISJE E HAPUR DHE
LLOGARIDHËNJE NË POLITIKË
DHE PUSHTET

Autorët: Blinera Meta Shala, Andrea Garaiova

Transparenca e organeve gjyqësore në rajon dhe Mal të Zi

Propozime për përmirësimin e gjendjes aktuale

This publication has been produced with the assistance of the European Union as part of the ACTION SEE – Accountability, Technology and Institutional Openness Network in SEE Project

Autorët: Blinera Meta Shala, Andrea Garaiova

**Transparenca e organeve
gjyqësore në rajon dhe Mal të Zi**
Propozime për përmirësimin e gjendjes aktuale

Prishtinë, Korrik 2017

HYRJE

Qendra për Tranzicion Demokratik (CDT)

Në bashkëpunim me partnerët e rrjetit rajonal CSO "ACTIONSEE SEE", CDT-ja ka përgatitur një dokument politikash në të cilin analizohet niveli i transparencës dhe llogaridhënies së gjyqësorit në rajonin e Ballkanit Perëndimor.

Një nga qëllimet kryesore për aktivitetet tona është përcaktimi i gjendjes reale në këtë fushë dhe dhënia e rekomandimeve për përmirësim nëpërmjet matjes objektive të transparencës së gjyqësorit në rajon. Përmirësimi i parimeve të respektimit të qeverisjes së mirë, në të cilën transparenca zë një vend të rëndësishëm dhe përfaqëson gjithashtu njërin prej qëllimeve tona.

Transparenca e organeve gjyqësore është matur duke përdorur treguesit bazë të performancës¹. Megjithatë, situata në rajon është e keqe, pra organet gjyqësore nuk kanë miratuar ndonjë politikë të transparencës, e cila paraqet bazën për ndërtimin e institucioneve. Gjykatat rajonale kanë përmbushur 48% të treguesve të performancës, ndërsa prokuroritë kanë përmbushur 40%. Rezultatet e tilla tregojnë se ndërmarrja e veprimeve urgjente për përmirësimin e transparencës është e domosdoshme dhe më pas arritja e nivelit bazë të rritjes së kërkesave, në përputhje me standardet e transparencës është shumë e rëndësishme.

Niveli i transparencës së organeve gjyqësore është matur në periudhën nga tetori deri në fund të dhjetorit 2016 në kuadër të Indeksit Rajonal të Transparencës së Institucioneve. Transparenca është matur në bazë të më shumë se 100 treguesve të performancës, të ndara në 4 dimensione: transparencë, qasshmëri, integritet dhe efikasitet.

Duke marrë parasysh nivelin e ulët të besimit të publikut në organet gjyqësore në rajon, nevojitet një vullnet i fortë politik për përmirësimin e transparencës, duke e shprehur përmes një qasje proaktive për publikimin e informacioneve dhe përmirësimin e funksionimit të shërbimit të marrëdhënieve me publikun.

Dokumenti ynë i politikave i adresohet vendimmarrësve në gjykata dhe prokurori në vendet e rajonit. Mund të jetë i dobishëm për përfaqësuesit e institucioneve ndërkombëtare dhe kolegët e OJQ-ve, të cilët merren me këto çështje.

Ne mbetemi në dispozicionin tuaj për të gjitha sugjerimet, kritikët dashamirës dhe diskutimet në lidhje me dokumentin tonë të politikave.

1. Dallimet në kornizën ligjore në fushën e drejtësisë në rajon, kanë shkaktuar përdorimin e kritereve themelore të transparencës që autoritetet gjyqësore duhet të përmbushin në përputhje me standardet dhe praktikat ndërkombëtare.

GJYKATAT DHE PROKURORITË NË RAJON

Hulumtimi ka treguar se transparenca e gjykatave dhe prokurorive në rajon nuk është në nivel të kënaqshëm. Mesatarisht, gjykatat përmbushin 48% të treguesve të performancës, ndërsa prokuroritë përmbushin 40%.

Gjykatat dhe prokuroritë duhet të kenë një pozitë të pavarur në një sistem të pushtetit në punën e tyre dhe duhet të respektojnë parimet themelore: paanshmërinë, llogaridhënien, efikasitetin dhe transparencën.

Ne kemi identifikuar disa pika kritike në punën e organeve gjyqësore në rajon dhe të gjitha vendet duhet t'i kushtojnë një vëmendje të veçantë këtyre pikave, drejt arritjes së standardeve ndërkombëtare.

GJYKATAT NË RAJON

Parimi i caktimit të rastësishëm të rasteve

Caktimi i rastësishëm i rasteve paraqet thelbin e organizimit të gjyqësorit, pasi që ka të bëjë me disa parime themelore të një procesi të drejtë gjyqësor: pavarësia dhe paanshmëria gjyqësore², fleksibiliteti dhe efikasiteti organizativ.

Një e treta e gjykatave rajonale nuk e respektojnë parimin e caktimit të rastësishëm të rasteve. Nëse gjykatat nuk organizojnë ashtu siç duhet caktimin e rasteve, publiku mund të ketë përshtypjen se gjyqtarët janë të anshëm dhe se interesat e tyre janë të pranishme në punën e tyre, gjë që është një bazë e përshtatshme për zhvillimin e korrupsionit. Mund të ketë pasoja shumë të mëdha kur bëhet fjalë për besimin e qytetarëve në sistemin gjyqësor.

Publiciteti i gjykimeve

Parimi i publicitetit të gjykimeve, si një nga kushtet themelore për një gjykim të drejtë, respektohet në më shumë se 90% të gjykatave në rajon. Megjithatë, ky parim është i kufizuar në mënyrë të konsiderueshme nga fakti se personat me lëvizshmëri të zvogëluar (ose "aftësi të kufizuar"?) nuk mund t'i qasen gjykatave madje as në gjysmën e gjykatave rajonale. Ekziston një kufizim i publikut kur bëhet fjalë për kushtet hapësinore, duke qenë se sallat e gjykatave në një numër të caktuar të gjykatave nuk janë aq të mëdha sa të mund të akomodojnë të gjithë publikun e interesuar, duke mos prishur rrjedhën e gjykimit në atë mënyrë.

².Konventa për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore të Këshillit të Evropës, nga 4 nëntori 1950. Në dispozicion në: <https://goo.gl/uclfdF>
E qasur më: 01.06.2017

Publikimi i informacioneve dhe vendimeve³

Analizat kanë treguar se pothuajse 30% e gjykatave rajonale nuk kanë faqe aktive të internetit⁴. Më shumë se një e treta e gjykatave rajonale nuk i publikojnë raportet e punës. Vetëm gjysma e gjykatave në rajon publikojnë informacione të tjera në lidhje me punën: planet dhe programet e punës, fushëveprimin e punës, biografite e gjyqtarëve, listat dhe njoftimet, etj. Fakti që më shumë se gjysma e gjykatave rajonale nuk publikojnë vendimet e arsyeshme gjyqësore (ose “arsyetimet brenda aktgjykimeve”?) është një shqetësim i veçantë. Publikimi i informacioneve në lidhje me punën është një garanci për një gjyqësor efikas dhe qasje në drejtësi. Kur transparenca e punës së gjykatave zbatohet në mënyrë të vazhdueshme, atëherë kjo mund të ndihmojë në luftimin e korrupsionit, përmirësimin e qeverisjes dhe promovimin e llogaridhënies së institucioneve gjyqësore.

TRANSPARENCA BUXHETORE

Transparenca buxhetore paraqet detyrimin e institucioneve shtetërore për t'i mundësuar të gjithë publikut (qytetarëve) që të familjarizohen me llojin dhe fushën e të ardhurave buxhetore dhe shpenzimeve. Është po aq e rëndësishme edhe publikimi i të dhënave mbi prokurimet publike dhe dispozicionin e aseteve financiare.

Buxheti vjetor i gjykatave rajonale është i disponueshëm vetëm në një të tretën e shteteve. Të dhënat në lidhje me prokurimet publike në gjykata në formë të planeve, vendimeve, kontratave dhe anekseve të kontratave nuk janë të disponueshme në më shumë se tre të katërtat e institucioneve rajonale. Në shumicën e vendeve pagat e gjyqtarëve dhe kartat e pasurisë nuk publikohen.

PROKURORITË PUBLIKE NË RAJON

Qasja e informacionit në lidhje me punën

Nëse analizojmë përmbajtjen e ueb faqeve ekzistuese, vetëm gjysma (një e katërta e numrit të përgjithshëm të institucioneve) publikojnë informacione bazë në lidhje me punën, fushëveprimin, raportet vjetore si dhe planet dhe programet e punës.

Situata ekzistuese nuk kontribuon në besimin e publikut sa i përket punës së prokurorisë. Një praktikë e obligimit lidhur me publikimin proaktiv të informacioneve pranohet si një pjesë e domosdoshme e transparencës së institucioneve në rajon.

3. Magna Karta e Gjyqtarëve, Këshilli Konsultativ i Gjyqtarëve Evropianë (CCJE), Strasburg, 2010.

Në dispozicion në: <https://goo.gl/PCNBkW>
E qasur më: 01.06.2017.

4. Analiza e ueb faqeve të gjykatave rajonale ka treguar se ekziston një strukturë e ndryshme e publikimit të të dhënave. Disa vende kanë ueb faqe vetëm për instancat më të larta gjyqësore, ekzistojnë shembuj të portaleve ku brenda së njëjtës ueb faqe ekzistojnë informacione për çdo institucion gjyqësor në nën-ueb faqe. Në disa vende, ueb faqet ekzistojnë në mënyrë selektive, gjegjësisht vetëm për gjykata ose prokurori të veçanta.

5. Darbishire, Helen, *Transparenca proaktive: E ardhmja e së drejtës në informacion? Një rishikim i standardeve, sfidave dhe mundësive*, Washington, 2010

6. Deklarata mbi dhënien e informacionit përmes mediave në lidhje me procedurat penale (2003), të miratuar nga Komiteti i Ministrave më 10 korrik 2003 në mbledhjen e 848-të të Zëvendësministrave; Rekomandimi (2003) 13-të i Komitetit të Ministrave të shteteve anëtare për ofrimin e informacionit përmes mediave në lidhje me procedurat penale – të miratuar nga Komiteti i Ministrave më 10 korrik 2003, në mbledhjen e 848-të të Zëvendësministrave; Rekomandimi (2000) 7 mbi të drejtat e gazetarëve për të mos zbuluar burimet e tyre të informacionit, të miratuar nga Komiteti i Ministrave më 8 mars 2000; Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore të datës 4 nëntor 1950

7. Asociacioni i Prokurorëve Publik dhe Zëvendësprokurorëve Publik të Serbisë, Partnerët për Ndryshim Demokratik Serbi, *Transparenca, Privatësia dhe Prezumimi i Pafajësisë, zyra e prokurorisë-media-qytetarë, 2017* Në dispozicion <https://goo.gl/u7q3kX> E qasur më: 15.06.2017; Qendra për Tranzicion Demokratik, *Aleanca Qytetare Si raportojnë mediat për punën e Prokurorisë së Shtetit? Analiza e raportimit të mediave, 2016.*

Një qasje proaktive i referohet detyrimit të institucioneve për të vënë në dispozicion të qytetarëve, mediave dhe informacionit publik për punën⁵ në kohën e duhur dhe me vetiniciativë. E drejta për qasje në informata është e kufizuar nga fakti se vetëm gjysma e institucioneve publikojnë informacione kontaktuese të një personi përgjegjës për qasje të lirë në informacion.

Marrëdhëniet me median dhe publikun

Një mënyrë e raportimit të medias gjithashtu përcakton mbylljen e institucioneve të prokurorisë dhe komunikimin joadekuat me publikun. Problemet më të shpeshta që shkelin standardet ndërkombëtare dhe parimet e raportimit në procedurat penale⁶, janë: raportimi i njëanshëm i mediave, shkelja e privatësisë dhe prezumimi i pafajësisë, “rrjedhja e informacioneve” nga prokuroria dhe policia, publikimi i informatave konfidenciale gjatë fazës së hetimeve⁷.

Vetëm një e treta e vendeve të rajonit ka udhëzime të sakta për mediat rreth mënyrës së raportimit. Një lloj i tillë i doracakut për median është i rëndësishëm, sepse tregon fazat e procedurës penale kur informacioni mund të dorëzohet në media, duke mos rrezikuar rrjedhën e procedurës penale dhe të hetimit. Fakti që rreth dy të tretat e prokurorive nuk e mbikëqyrin mënyrën e raportimit të mediave në lidhje me punën e tyre paraqet shqetësim.

Kontrolli i punës së prokurorive publike

Dy të tretat e vendeve të rajonit kanë krijuar mekanizmin e kontrollit dhe monitorimit të punës së prokurorive publike nga instanca më e lartë. Megjithatë, funksionimi i këtyre mekanizmave në praktikë është i diskutueshëm. Në gjysmën e vendeve, institucionet kompetente nuk kryejnë kontrole të rregullta të punës së prokurorive. Më pak se gjysma e institucioneve prokuroriale i kanë dorëzuar autoritetit kompetent një raport pune për vitin paraprak.

Gjithashtu, personat jo të kënaqur me punën e prokurorëve të shtetit gati në gjysmën e vendeve të rajonit nuk kanë në dispozicion procedura të ankimit.

KOSOVA

Sistemi i drejtësisë në Kosovë është kritikuar në mënyrë sistematike për mungesën e efikasitetit, anshmërisë politike dhe kapacitetet e pamjaftueshme në të gjitha nivelet, për të përmendur vetëm disa shkaqe për shqetësimet e ngritura nga vëzhguesit vendor dhe ndërkombëtar.

Hulumtimi i tanishëm mbi qasjen, ndërgjegjësimin, integritetin dhe transparencën e sistemit të gjykatave të Kosovës dhe Këshillit Gjyqësor të Kosovës (KGJK) nënvizon nevojën për përmirësim në këto fusha. Nga një këndvështrim rajonal, Kosova e gjen veten afër fundin të spektrit, të tejkaluar nga Mali i Zi, lider në mesin e vendeve të Ballkanit Perëndimor, me më shumë se tridhjetë pikë përqindjeje (74,6%). Me vetëm 43,7% të kriterëve të studimit të përmbushura, vetëm gjykatat e Serbisë (35,5%) dhe të Shqipërisë (33,4%) janë më keq se ato të Kosovës. Ndërsa KGJK-ja vazhdon të keqësohet; vetëm Shqipëria (45,2%) ka arritur një rezultat më të ulët në vlerësimin e organit më të lartë mbikëqyrës të sistemit gjyqësor. Të gjitha vendet e tjera arrijnë një rezultat më të mirë se Kosova (52,4%), me Malin e Zi që udhëheq përsëri me pothuajse 80% të kriterëve të përmbushura. Sidoqoftë, kur është vlerësuar përsëri në kontekst të sistemit të përgjithshëm institucional në Kosovë, KGJK-ja është institucioni i tretë më i mirë (52.4%), pas Ekzekutivit Qendror (60.8%) dhe Parlamentit të Kosovës (60.5%). Gjykatat e këtij vendi po keqësohen, si në aspektin absolut ashtu edhe në atë relativ, duke u pozicionuar në vendin e pestë në renditjen e përgjithshme institucionale me 43.7% të kriterëve të përmbushura. Kjo nënvizon situatën e rëndë të sistemit të drejtësisë në Kosovë.

Përderisa shkalla në të cilën Kosova mbetet prapa pjesës tjetër të shteteve të Ballkanit është e konsiderueshme, një vështrim më i afërt tregon se disa fusha janë veçanërisht të lëna pas dore, ndërsa të tjerat qëndrojnë relativisht mirë. Në mënyrë që të jenë në gjendje të krijojnë ndërhyrjet e duhura që synojnë rritjen e qasjes, ndërgjegjësimin, integritetin dhe transparencës së institucioneve të sistemit gjyqësor të Kosovës, seksionet e mëposhtme ndërmarrin një analizë më të thellë të secilës prej katër fushave nën vlerësim.

Institucionet e përfshira në vlerësim janë Gjykata e Apelit, Dhoma e Posaçme e Gjykatës Supreme, Gjykata Supreme e Kosovës, Gjykata Themelore e Gjakovës, Gjykata Themelore e Mitrovicës, Gjykata Themelore e Pejës dhe Këshilli Gjyqësor i Kosovës.

Qasja

Këshilli Gjyqësor i Kosovës është më pak i qasshmi prej të gjitha Këshillave Gjyqësor në rajonin e Ballkanit Perëndimor. Përderisa Shqipëria renditet e para me një rezultat prej 73.7%, Kosova arriti të grumbullojë vetëm 28.95%. Ky rezultat mediokër i atribuohet disa faktorëve. Së pari, Këshilli Gjyqësor i Kosovës nuk ka një mekanizëm për të bashkëvepruar me mediat, të cilave nuk u lejohet të marrin pjesë në seancat e KGJK-së. Kjo është përkundër faktit se Këshilli ka krijuar një Zyrë të dedikuar për Informim Publik. Së dyti, KGJK-së i mungon një mekanizëm publik i ankimit që do t'u mundësonte qytetarëve të parashtrajnë ankesa lidhur me punën e gjyqtarëve dhe nëpunësve civilë. Së treti, mungon një sistem trajnimi dhe udhëzimi që do t'i pajisë punonjësit e gjykatës me aftësi për të vlerësuar informacionin që duhet zbuluar/dhënë për publik dhe në këtë mënyrë të përmbushin detyrimet e tyre sipas ligjit të RTI-së. Këto tri fusha në këtë mënyrë përbëjnë fushat e ndërhyrjes që vendimmarrësit duhet të përqendrohen në mënyrë që të përmirësojnë Qasjen e Këshillit.

Në përgjithësi, KGJK-ja është shumë e mbrojtur nga vështrimi kritik i publikut, me ndikime të pashmangshme në qasjen në drejtësi në Kosovë.

Në krahasim me vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor, qasja në gjykatat e Kosovës është në mes të gamës (41.3%), shumë afër Bosnjës (42.2%), të tejkaluar nga Maqedonia (57.9%) dhe Mali i Zi (70.2%), por duke lënë pas Shqipërinë (37.6%) dhe Serbinë (34.2%). Shpërndarja në bazë të nëndomeneve (qasja në drejtësi dhe procedurat penale publike) tregon se rezultati i përgjithshëm është duke u zvogëluar nga një përmbushje e ulët e kriterëve që lidhen me procedurat penale publike. Në këtë fushë Kosova vjen e parafundit me vetëm pak më shumë se një e treta e standardeve të përmbushura (36.8%). Përderisa Gjykata e Apelit (58.5%) dhe Gjykata Supreme e Kosovës (50%) janë më të qasshme prej gjykatave të vlerësuara, Gjykata Themelore e Gjakovës (25.6%) dhe Gjykata Themelore e Mitrovicës (31.7%) janë ato që kanë mbetur prapa më së shumti. Shumica e vështirësive kanë të bëjnë me mungesën e qasjes në informata lidhur me procedurat gjyqësore dhe vendimet gjyqësore, mungesën e mekanizmave të ankesave, qasjen e kufizuar për grupet e lëndueshme dhe mungesën e procedurave lidhur me përdorimin e gjuhëve të pakicave.

Ndërgjegjësimi

Ndërgjegjësimi është një fushë tjetër në të cilën Këshilli Gjyqësor i Kosovës e gjen veten në fund të renditjes rajonale. Përderisa këshillat e gjykatave të Bosnjës dhe Malit të Zi përmbushin 100% të kritereve, KGJK-ja shënon një rezultat më pak se gjysma e asaj (47.4%). Në mënyrë të ngjashme, gjykatat e Kosovës zënë pozicionin e fundit (31.3%), duke qenë më së afërmi me Shqipërinë me 46.8% dhe më së largu me Malin e Zi me 90.9%. Të dhënat e mbledhura tregojnë, se sistemi i drejtësisë në Kosovë nuk është vetëm e prapambetur në rajon kur është fjala për ndërgjegjësimin, por që distanca nga nivelet e gjetura në vendet e tjera të rajonit është e konsiderueshme.

Megjithatë, pavarësisht nga performanca e dobët e institucioneve të drejtësisë, ato janë larg nga bishti i vlerësimit. Ministritë e linjës, agjencitë ekzekutive, vetëqeverisja lokale dhe Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit janë në pozicion edhe më të keq sa i përket ndërgjegjësimin.

Aspektet më problematike të situatës aktuale në sektorin e drejtësisë janë mungesa e një sistemi të paanshëm që pengon 'blerjen e gjyqtarëve' (praktika e gjyqtarëve që zgjedhin rastet që ata do të gjykojnë në bazë të preferencave të tyre), mungesa e informacionit mbi numrin e lëndëve të pranuar, të trajtuara dhe atyre në pritje, dhe mungesa e raportimit të gjykatave tek një autoritet më i lartë. Rezultati i përgjithshëm i ndërgjegjësimin të institucioneve të drejtësisë zvogëlohet nga Gjykata e Apelit, e cila ka marrë 0% në të gjitha kriteret e vëzhgimit kritik.

Integriteti

Disponueshmëria e informacionit, udhëzimeve dhe procedurave që lidhen me integritetin e sistemit të drejtësisë është pika më e fortë e gjyqësorit të Kosovës. KGJK-ja arrin notën e dytë më të lartë në rajon (78.2%) dhe gjykatat e Kosovës kryesojnë renditjen me 100%. Sidoqoftë, duhet të theksohet se kriteret përmbushja e të cilave vlerësohet këtu lidhet me ekzistencën e Kodeve të Etikës për gjyqtarët dhe personelin e gjykatave. Ato në asnjë mënyrë nuk reflektojnë nivelet aktuale të integritetit në sistemin e drejtësisë në Kosovë. Tre Gjykatat Themelore, Gjykata Supreme, Gjykata e Apelit dhe Dhoma e Posaçme plotësojnë të gjitha standardet e përcaktuara (nëse Kodi i Etikës ekziston dhe publikohet). Vetëm KGJK nuk arrin të përmbushë disa nga kriteret, përkatësisht ekzistencën e procedurave për paraqitjen e ankesave ndaj sjelljeve të supozuara joetike, anketat për të vlerësuar besimin e qytetarëve në sistemin e drejtësisë dhe nevojën për një trajnim të detyrueshëm mbi etikën për gjyqtarët.

Transparenca

Tri nën-domene janë shqyrtuar në kuadër të fushës së “Transparencës” - transparenca e informacionit buxhetor, informacionit organizativ dhe prokurimit publik. Transparenca e përgjithshme e informacionit të ofruar nga KGJK-ja është e ulët, Kosova është e parafundit me (43.4%), duke lënë prapa vetëm Shqipërinë me 20.7%. Renditjes i kryeson Mali i Zi me (73.1%) dhe Serbia me (63.5%). Megjithatë, performanca ndryshon në mënyrë të konsiderueshme nga nën-domeni në nën-domen. Përderisa transparenca e prokurimit publik të KGJK-së vlerësohet në 0%, transparenca buxhetore është 21.3% dhe informacioni organizativ në 74.5%. Transparenca e prokurimit publik dhe transparenca buxhetore janë pengesat kryesore për një performancë më të mirë të KGJK-së në përgjithësi dhe duhet të përbëjnë një nga fushat e ndërhyrjes me prioritet për vendimmarrësit. Në mënyrë të veçantë, përpjekjet për të përmirësuar performancën duhet të përqendrohen në sigurimin që planet e prokurimit, thirrjet, vendimet dhe kontratat të publikohen në ueb faqen Gjykatës, si dhe buxhetet dhe llogaritë përfundimtare për shpenzimet buxhetore.

Përderisa gjykatat e Kosovës kanë performancë më të keqe se KGJK-ja në terma absolutë, duke arritur një rezultat prej 37.5%, ato performojnë relativisht më mirë krahasuar me vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor. Ato zënë vendin e tretë sa i përket transparencës, të tejkaluar nga gjykatat e Bosnjës me (45.6%) dhe Malit të Zi me (69.2%). Brenda sistemit institucional të Kosovës, transparenca e gjykatave është shumë afër nivelit të përgjithshëm të transparencës të vërejtur në të gjitha institucionet që janë hulumtuar (38.3%). Kjo tregon se, ndonëse ekzistojnë mangësi serioze në transparencën e gjykatave, kjo nuk është një dukuri e pazakontë në fushën institucionale të Kosovës. Gjykatat me performancë më të dobët janë: Gjykata Themelore e Gjakovës me (28%) dhe Gjykata Themelore e Mitrovicë me (25.9%), ndërsa Gjykata e Apelit udhëheq me vetëm gjysmën e kriterëve të transparencës të përmbushura. Problemet më të mëdha janë hasur në publikimin e strukturës organizative, strategjive, programeve dhe planeve të punës, si dhe informatave të personelit. Adresimi i këtyre defekteve bie në kategorinë e sfidave më pak komplekse. Për këtë arsye, zyrtarët përgjegjës publik këshillohen që të merren me ta menjëherë në mënyrë që të forcojnë transparencën e sistemit gjyqësor të Kosovës.

Prokuroria

Ky seksion shqyrton qasshmërinë, ndërgjegjësimin, integritetin dhe transparencën e institucioneve prokuroriale në Kosovë, përkatësisht Këshillin Prokurorial, Prokurorinë Publike dhe Zyrën e Kryeprokurorit të Shtetit. Prokuroria është figurë qendrore në enigmën e institucioneve të sundimit të ligjit që sigurojnë zbatimin e paanshëm, të barabartë dhe korrekt të ligjit, kontrollon paligjshmërinë, kriminalitetin dhe keqpërdorimin e autoritetit/pushtetit. Prandaj, gjendja e prokurorisë ndikon thellësisht në gjendjen e sundimit të ligjit në një vend. Të dhënat e mbledhura sugjerojnë se megjithëse prokuroria e Kosovës nuk është më e dobëta në rajonin e Ballkanit Perëndimor, ajo është e rrënuar nga mangësitë që qëndrojnë në rrugën e mbështetjes së sundimit të ligjit në një mënyrë efektive dhe efikase.

Këshilli Prokurorial i Kosovës

Shikuar nga një perspektivë më të gjerë, Këshilli Prokurorial i Kosovës anon drejt qendrës rajonale në aspektin e performancës së saj, ajo përmbush 44.8% të treguesve të matur. Ajo pasohet nga Këshillat Prokurorial të Maqedonisë (38.2%) dhe të Shqipërisë (11.2%), por mbetet prapa Këshillave Prokurorial të Serbisë (55.6%), Bosnjës (66.9%) dhe Malit të Zi (67.8%).

Nga pikëpamja kombëtare, Këshilli Prokurorial është institucioni më i suksesshëm prokurorial në Kosovë dhe është rreth 8% mbi mesataren kombëtare të të gjitha institucioneve, pavarësisht faktit se ajo nuk plotëson as gjysmën e kriterëve të vendosura.

METODOLOGJIA E HULUMTIMIT

Transparenca është një kusht kyç i demokracisë, pasi që u lejon qytetarëve të marrin informacione dhe njohuri për një pjesëmarrje të barabartë në jetën politike, vendim-marrje efektive dhe mbajtjen e institucioneve përgjegjëse për politikën që ato bëjnë/kryejnë.

Një numër vendesh ndërmarrin veprime specifike drejt rritjes së transparencës dhe përgjegjësisë së tyre ndaj qytetarëve. Indeksi Rajonal i Transparencës së gjyqësorit është zhvilluar në mënyrë që të përcaktohet se deri në çfarë mase qytetarët e Ballkanit Perëndimor marrin informacione në kohë dhe të kuptueshme nga institucionet e tyre.

Indeksi Rajonal i Transparencës mat deri në cilën masë organet gjyqësore janë të hapura për qytetarët dhe shoqërinë bazuar në katër parimet e mëposhtme:

1. transparencën,
2. qasshmërinë
3. integritetin dhe
4. ndërgjegjësimin.

Parimi i **transparencës** përfshin faktin se informacionet organizative, të buxhetit dhe prokurimit publik janë në dispozicion dhe publikuar për publikun. **Qasja** është e lidhur me sigurimin dhe respektimin e procedurave për qasje të lirë në informacion si dhe forcimin e ndërveprimit me qytetarët. **Integriteti** përfshin mekanizma për sigurimin e pavarësisë së organeve gjyqësore dhe zbatimin e kodeve të etikës. Parimi i fundit, **ndërgjegjësimi**, lidhet me monitorimin dhe vlerësimin e politikave që bëhen/zhvillohen.

Duke ndjekur standardet ndërkombëtare, rekomandimet dhe shembujt e praktikave të mira, këto parime zhvillohen më tej nëpërmjet treguesve sasiore dhe cilësorë, të cilët vlerësohen në bazë të disponueshmërisë së informatave në ueb faqet zyrtare, kualitetit të kornizës ligjore për pyetjet specifike, burimeve të tjera të informimit publik dhe pyetësorëve të dorëzuar në institucione. Nëpërmjet më shumë se 100 treguesve, ne kemi matur dhe analizuar transparencën e organeve gjyqësore.

Matja është kryer në një periudhë prej muajit tetor deri në dhjetor 2016. Bazuar në rezultatet e hulumtimit, janë hartuar një grup rekomandimesh dhe udhëzimesh të orientuara drejt institucioneve.

Rreth ActionSEE

ACTION SEE (Accountability, Technology and Institutional Openness Network in the South East Europe region) është një rrjet i organizatave të shoqërisë civile që punojnë së bashku në promovimin e llogaridhënjes në regionin e Evropës Jug-Lindore, duke ngritur potencialin për aktivizëm qytetar, promovimin e të drejtave të njeriut dhe liritë në internet, dhe duke ndërtuar kapacitetet dhe interesimin brenda shoqërisë civile për të përdorur teknologjinë për promovimin e demokracisë.

Antarët themelor të organizatës janë Metamorphosis nga Maqedonia, Center for Democratic Transition nga Mali I Zi, Center for Research, Transparency and Accountability nga Serbia, dhe Why Not nga Bosnja dhe Herzegovina. ACTIONSEE punon me partnerët nga Shqipëria të organizatës MJAF! dhe Open Data Kosovo nga Kosova.

OPEN DATA KOSOVO

Adresa: "Ganimete Terbeshi", nr. 26A
10 000 Prishtina, Kosovo

Email: info@opendatakosovo.org

Website: www.opendatakosovo.org